

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
DEVELOP THE MANAGEMENT OF THE LEARNING RESOURCES AT BAN KHA PITTAYAKHOM SCHOOL
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 22

ประภรณ์ มีพรหม*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร**

ดร.สุรพล บุญมีทองอยู่***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2) ได้แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3) เพื่อติดตามผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 10 คนประกอบด้วย ผู้วิจัย หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ครูผู้รับผิดชอบห้องสมุด และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 27 คน กลุ่มเป้าหมายการพัฒนา คณะครูโรงเรียนบ้านข้า พิทยาคม ปีการศึกษา 2556 ที่เข้าร่วมวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยกระบวนการวิจัยจะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการดำเนินการ 2 วงรอบแต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติการขั้นสังเกตการณ์ ขั้นสะท้อนกลับ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบบันทึกการประชุม แบบสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละความก้าวหน้า และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหา เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า

1.1 สภาพ โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลายแต่มีการสภาพไม่เหมาะสมขาดการดูแลเอาใจใส่ อุปกรณ์ไม่ทันสมัย และมีสภาพไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

1.2 ปัญหา พบว่า การบริหารและจัดการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากงบประมาณ ไม่เพียงพอ ครูที่รับผิดชอบมีภาระการสอนมาก จึงไม่มีเวลาดูแลรับผิดชอบแหล่งเรียนแต่ละแห่งอย่างเต็มที่ ทำให้ครูและนักเรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้ไม่มากเท่าที่ควร

2. แนวทางแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จากการประชุมวางแผนของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ที่ประชุมมีมติให้กำหนดแนวทางแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ด้วยแนวทางดังนี้ 1) การศึกษาดูงานนอกสถานศึกษาโรงเรียนตัวอย่าง 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ 3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การนิเทศภายใน

3. ผลการติดตามและการประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม

3.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพิ่มขึ้น และทราบ

คำสำคัญ : การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

* ครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

แนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ

3.2 ผลการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการระบบดูแล และสภาพแวดล้อมแต่ละแหล่งเรียนรู้ให้ดีขึ้น จากผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอยู่ในระดับมากทุกห้อง

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to investigate the current conditions and problems for using the school learning resources, 2) find out guideline to develop the school learning resources, 3) follow up and evaluate the school learning resources in Ban Kha Pittayakhom School under the Secondary Educational Service Area Office 22. The target group conditioned of the researcher, 10 co-researchers, the teacher in charge and 27 respondents. The 2- spiral action research with 4 phases in each spiral comprising planning, action, observation and reflection was applied. The instruments in this study were composed from of interview, a set of questionnaires, from of satisfaction assessment, meeting minutes and from of observation. Quantitative data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, Percentage of progress. In case of qualitative data, Content Analysis was employed.

The finding of this research were as follows:

1. The results of the investigation of the current conditions and problems for using the school learning resources in Ban Kha Pittayakhom School under the Secondary Educational Service Area Office 22 could be concluded that :

1.1 The states the teachers faced a lack of knowledge understanding and experiences in running the Development of school learning resource. And lack of who take care of school learning resource and them had low technology for use.

1.2 The problems on the teachers in charge were that they faced a lack of knowledge and skills to development and they have not a free time for take care. So that low using each the school learning source.

2. The guidelines to Develop the Management of the Learning Resources in Ban Kha Pittayakhom School under the Secondary Educational Service Area Office 22 comprised 1) a study tour to a model school, 2) a workshop to promote the school learning resources, 3) development of the school learning resources, and 4) internal supervision.

3. The effects of the development school learning source in Ban Kha Pittayakhom School under the Secondary Educational Service Area Office 22 that:

3.1 District that teachers have knowledge and experience in providing school learning source. Guild line for development school learning source.

3.2 The change on administration and manage of school learning resource : environment, resource amount, high level. And Statistics of using each learning resource in were increasing.

Keywords : Teacher development, school management system for secondary education.

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 22 กำหนดว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มาตรา 24 ยังกำหนดว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดหา เนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล อีกทั้งกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์มาใช้เพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกสาระวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจไปเรียนรู้พร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน จากแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และประการ ที่สำคัญที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ทำให้เกิดได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 25 กำหนดว่าต้อง ดำเนินการส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ อย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ (ธัญลักษณ์ ศรีสร้อย. 2555 : 2)

แหล่งเรียนรู้ คือ แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง ต่อเนื่อง และสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใน โรงเรียนและในชุมชนที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ห้อง คอมพิวเตอร์ สนามกีฬา สวนเกษตร สวนหย่อม สวนสมุนไพร สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล องค์กร องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชนบทธรรมเนียมประเพณี อาชีพ วิถีชีวิตที่สามารถนำมาใช้ในการจัด การศึกษา เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสนใจใคร่เรียน และเป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีหลักการดำเนินงาน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและแนวคิดที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน แหล่งเรียนรู้มีบทบาท หน้าที่ ในการจัดการศึกษาที่หลากหลายในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลสำหรับผู้เรียน ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้คิด ได้ทำ เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และองค์กรต่างๆ ทุกภาคส่วน (สุธิชล พ่อครวงศ์. 2555 : 3)

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะที่ สำคัญ และคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่ เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญ

สถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้ เป็นแนวทางในทางจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจใน กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุทธิชล พ่อครวงศ์. 2555 : 3-4)

การใช้แหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนมาก เพราะสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีผู้บริหารและครู ร่วมกันกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุนการจัดหา จัดสร้าง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่าน การปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมจริง ฝึกทักษะใน การคิด การสังเกต การทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบ ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งยังเป็นการ ปลุกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งรอบตัว มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต่อสังคม รักและผูกพันกับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว (นงศ์ศรี ราชมณี. 2553 : 3)

โรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้รับการพิจารณาจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นโรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 3 ในปีการศึกษา 2552 และผ่านการ ประเมินเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน เมื่อ ปีการศึกษา 2554 เมื่อเข้าสู่โครงการโรงเรียนในฝัน โรงเรียน ได้รับบทบาท ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนว่าเป็นการพัฒนาจากพื้นฐานเดิมของแต่ละโรงเรียนให้เป็น โรงเรียนที่มีคุณภาพใกล้เคียงกับโรงเรียนในเมือง เป็นต้นแบบโรงเรียนในฝัน (Lab school) เป็นการก้าวไปด้วยกัน บนเส้นทางสู่โรงเรียนต้นแบบ ดังนั้น ต้องมีการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครูและการจัดการเรียนการสอน คุณภาพผู้บริหารและการบริหารจัดการสนับสนุนคุณภาพสื่อและ แหล่งเรียนรู้ และความสำคัญของห้องสมุด ซึ่งเป็นโลกแห่งการเรียนรู้และให้ความสำคัญต่อการอ่าน พื้นฐานที่ เป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้และจากการสำรวจสถิติของการอ่านหนังสือของนักเรียนโรงเรียนบ้าน ข้าพิทยาคม พบว่า นักเรียนมีสถิติการอ่านอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจและมีค่าเฉลี่ยลดลงในระดับสูงขึ้น

คำถามการวิจัย

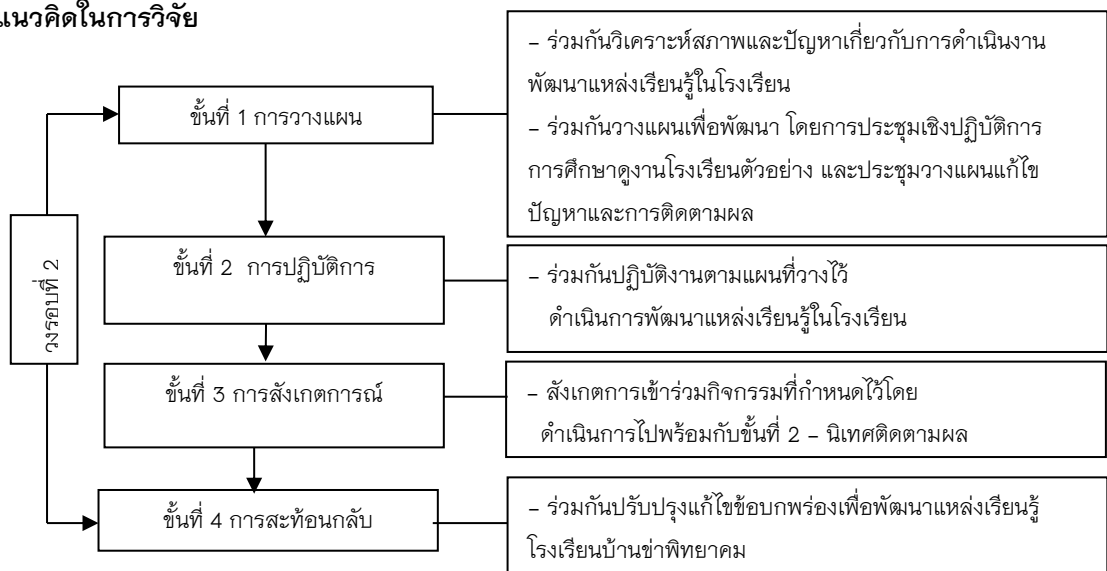
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาการวิจัยไว้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านชำพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. ได้แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านชำพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านชำพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ดังนี้ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัย 1 คน ครูหัวหน้า กลุ่มสาระ 8 คน หัวหน้างานห้องสมุด 1 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 27 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ 1 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 1 คน ครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวม 8 คน ครูเจ้าหน้าที่ห้องสมุด 1 คน ตัวแทนนักเรียน ห้องเรียนละ 1 คน รวม 15 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาการส่งเสริมการใช้แหล่ง เรียนรู้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านชำพิทยาคม ปีการศึกษา 2556 จำนวน 376 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จำแนกเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลตามประเภทและลักษณะของการดำเนินงาน

- 1) การสร้างแบบสัมภาษณ์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
- 2) การสร้างแบบสอบถามการวิจัยปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
- 3) การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
- 4) การสร้างแบบบันทึกการประชุม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
- 5) การสร้างแบบสังเกตการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการดำเนินการ และหลังจากดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมแบบมีส่วนร่วม 1) สัมภาษณ์ครูผู้ร่วมวิจัย เพื่อต้องการทราบสภาพปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน 2) สอบถามผู้ร่วมวิจัยและตัวแทนนักเรียน 3) แบบประเมินความพึงพอใจการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประเมินความพึงพอใจผู้ร่วมวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) ค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ 3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 4) ค่าร้อยละความก้าวหน้า

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

1.1 ด้านสภาพแหล่งเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนจัดบรรยากาศส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเข้าใช้บริการ มีคอมพิวเตอร์สืบค้นหาความรู้จากอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูผู้รับผิดชอบ กำหนดตารางส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ค่อนข้างน้อย ครูผู้รับผิดชอบบางห้องให้บริการไม่ค่อยประทับใจผู้เข้าใช้บริการ

1.2 ด้านปัญหา ครูผู้รับผิดชอบไม่มีความรู้และทักษะนำมาพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบไม่ค่อยได้รับการอบรมให้ความรู้และทักษะนำมาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนไม่สม่ำเสมอ โรงเรียนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนไม่สม่ำเสมอ โรงเรียนไม่มีการนิเทศภายในนำมาปรับปรุงการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

2. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 สรุปได้ ดังนี้

2.1 การศึกษาดูงานนอกสถานที่จากโรงเรียนตัวอย่าง โดยไปศึกษา ดูงานที่โรงเรียนเรณูนคร วิทยานุกูล อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม มีระบบบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์รวมทั้งการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ แก่ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้อันเป็น การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญและความมุ่งมั่นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการประกอบการเรียน การสอนให้เกิดประสิทธิภาพ

2.3 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ 9 ห้อง ได้แก่ ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์ ห้องภาษาต่างประเทศ ห้องศิลปะ ห้องสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม และห้องสุขศึกษาและพลศึกษา

2.4 การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนางานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ

3. ผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

3.1 ความรู้ ความเข้าใจในการจัดแหล่งเรียนรู้ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีการให้ความร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าใจเนื้อหาในการประชุม ตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบให้เอื้อต่อการให้บริการ โดยสังเกตจากพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัยในการประชุม ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในการประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมวิจัยในกิจกรรมประกอบการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

3.2 การให้บริการแหล่งเรียนรู้ 9 แหล่งเรียนรู้ จากการสอบถามความคิดเห็นต่อการให้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ก่อนการส่งเสริมพบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่เมื่อสอบถามความคิดเห็นต่อการให้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 หลังการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ยังคงมีความคิดเห็น ต่อการให้บริการจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่ค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง 3 แหล่งเรียนรู้ คือ ภาษาไทย ห้องสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและห้องสุขศึกษาและ พลศึกษา ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงมีมติให้ดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 โดยใช้แนวทางในการพัฒนา คือ การมอบหมายให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า นักเรียนได้มี ส่วนร่วมและเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้นั้นๆ ทำให้มีความคิดเห็นการให้บริการเพิ่มมากขึ้นจากวงรอบที่ 1

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งได้นำกระบวนการวิจัยมาใช้ในโรงเรียน ปรากฏว่าได้มีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย คือผู้วิจัย และคณะครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนทำให้การวิจัยดำเนินไปด้วยดี มีการพัฒนาในส่วนที่บกพร่อง ได้พบจุดที่ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพ ปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นรายด้านดังนี้

สภาพการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า โรงเรียนจัดบรรยากาศส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการเข้ารับบริการ โรงเรียนมีคอมพิวเตอร์สืบค้นหาความรู้จากอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูผู้รับผิดชอบ กำหนดตารางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ค่อนข้างน้อย ครูผู้รับผิดชอบบางห้องให้บริการไม่ค่อยประทับใจผู้เข้าใช้บริการ และโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ชวนเชิญส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร สิทธิธนะชัย (2552 : 193-200) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอุมเหมาประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า สภาพและปัญหาในการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน อุมเหมาประชาสรรค์ สภาพปัจจุบัน พบว่าโรงเรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าในการจัดแหล่งเรียนรู้ มีนโยบาย แผนการดำเนินงาน และโครงการในการจัด

แหล่งเรียนรู้ ปัญหา ที่พบขาดการนิเทศและติดตามการจัดแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งบประมาณที่จัดสรรให้กับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนยังน้อย ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ บุคลากรที่รับผิดชอบมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการให้บริการ ยังขาดการสนับสนุนเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ตามงานที่รับผิดชอบ แหล่งเรียนรู้ในภาพรวมมีสภาพแวดล้อมสะอาดและปลอดภัยในการศึกษาหาความรู้ ปัญหาที่พบยังมีห้องโสตทัศนศึกษาเป็นสถานที่ที่ยังไม่เหมาะสม ในการฝึกปฏิบัติ

2. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 4 แนวทาง คือ

2.1 การศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์
และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงศ์ศรี ราชมณี (2553 : 114 – 118) ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านจวน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่าวิธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้าน
จวน ผู้วิจัยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การศึกษาดูงาน การแสวงหาความร่วมมือ จากแหล่งเงินทุนภายนอก
การสร้างทีมงานโดยให้มีกิจกรรมย่อย คือ การให้ความรู้ การมอบหมายงาน การนิเทศติดตามเพื่อพัฒนา
ปรับปรุง ผลการพัฒนาทั้งสองวงรอบ พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดำเนินการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้และสร้างทีมงาน จัดทำจุดความรู้ทั้ง 4 จุดการเรียนรู้ได้แต่ยังไม่สมบูรณ์ โดยมีประเด็นที่ต้องพัฒนาได้แก่
จุดขึ้นชมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องกำจัดหอยเชอร์รี่ก่อนปักดำ และจุดปรับภูมิทัศน์กำจัดขยะต้อง
ดำเนินการให้ต่อเนื่องและสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณ
โรงเรียน กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการพัฒนา จนประสบผลสำเร็จ

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้มีความรู้และสร้างความ
ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์รวมทั้งการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพแก่ครู
ผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ อันเป็นการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญและความมุ่งมั่นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการ
นำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการประกอบการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์
ศรีสร้อย (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคำแหง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า สภาพของการใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนจัด
บรรยากาศส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ไม่เอื้อ ต่อการเข้าบริการ มีคอมพิวเตอร์สำหรับสืบค้นหาความรู้จาก
อินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอสำหรับจำนวนนักเรียน ครูผู้รับผิดชอบ กำหนดตารางส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
ค่อนข้างน้อย ครูผู้รับผิดชอบบางห้องให้บริการไม่ค่อยประทับใจผู้เข้าใช้บริการ และขาดการประชาสัมพันธ์เชิญ
ชวนส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

2.3 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นการนำความรู้และประสบการณ์ ทั้งจากการศึกษา
งานโรงเรียนตัวอย่างและประชุมเชิงปฏิบัติการ มาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยครูผู้รับผิดชอบ เป็นผู้ดำเนินการเพื่อ
เป็นการเตรียมความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ ให้สามารถไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด
มีกำหนดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคมอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brayboy –
Locklear (2003 : 1158 – A) ได้ศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจของสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่มีผลต่อการปรับปรุง
ผลการเรียนของนักเรียนเชื้อสายอเมริกันดั้งเดิมจากโรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยยึดกรอบความคิดจาก
Resilicncy Theory ของ Henderson และ Milstien เนื่องจากนักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีผลการเรียนต่ำกว่า
นักเรียนกลุ่มอื่น โดยเลือกศึกษานักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 50 คน จาก 3 โรงเรียน การเก็บข้อมูลใช้
แบบทดสอบวัดความสามารถคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ และแบบวัดแรงจูงใจสำหรับการเรียนให้ดีที่สุดและ

ใช้การสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์คะแนนแรงจูงใจในการเรียนให้ดีที่สุด แตกต่างกันและจากการสัมภาษณ์ก็ได้ผลอย่างเดียวกัน

2.4 การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนางานในหน้าที่ที่รับผิดชอบเป็นการรวมพลังกันเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ดีกว่าให้แต่ละคน ปฏิบัติงานในลักษณะต่างคน ต่างทำ เป็นการนิเทศเพื่อให้คำแนะนำแก่ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ผู้นิเทศ คือ ผู้บริหารโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม จุดประสงค์ของการนิเทศเพื่อนำผลการนิเทศไปพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษมสันต์ ศรีคำแข็ง (2553 : 139 – 143) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโรงเรียนบ้านโคกก่องสหมิตรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 พบว่ากิจกรรมสร้างองค์ความรู้ ได้แก่ การศึกษายาน สถานศึกษาต้นแบบ ประชุมวางแผนสรุปแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ดำเนินงานปรับปรุงพัฒนาตามกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้ตามแผน และการนิเทศติดตามประเมินผล

3. ผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า หลังจากผู้ที่ร่วมวิจัย ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ปรากฏว่า ได้รับความรู้จากการศึกษาดูงานโรงเรียนตัวอย่าง การประชุมเชิงปฏิบัติการ และผลจากการนิเทศติดตาม พบว่า ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ในระดับมากและผลจากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและครูผู้ให้ข้อมูลจากการ ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพร สิทธิธินชัย (2552 : 193-200) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอู่หม่าประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 พบว่าแนวทางการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย ผลที่ได้จากการอบรม เชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการประชุมวางแผนปฏิบัติการพัฒนานำมาเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ผลการพัฒนากิจการบริการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 1. การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ทั้งสภาพแวดล้อม จำนวนทรัพยากรและคณะกรรมการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก 2. สถิติการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น 3. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้บริหารสนับสนุนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 ครูผู้สอนควรมีความตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างคุ้มค่า
- 1.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเหมาะที่จะนำมาพัฒนาสถานศึกษา เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม
- 1.4 โรงเรียนสามารถนำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้พัฒนางานด้านอื่นๆ เช่น การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านอาคารสถานที่ การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านอาคารสถานที่ เป็นต้น
- 1.5 ครูควรมีความตระหนักต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้กับนักเรียนและจัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในด้านต่างๆ เช่น การส่งเสริมนิสัยรักความสะอาด กิจกรรม แบ่งเขตรับผิดชอบในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ

1.6 โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยเหลือบุคลากรในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้กิจกรรมที่หลากหลายนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน

2.2 ควรจัดให้มีห้องเรียนตัวอย่าง/ห้องเรียนคุณภาพในโรงเรียน อย่างน้อย 1 ห้องเรียน

2.3 ควรมีการจัดทำวิจัยเฉพาะด้านเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างยั่งยืน

2.4 ควรมีการจัดทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม ในทุกโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและมีการพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

เกษมสันต์ ศรีคำแซง (2553 : 139 – 143) *ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโรงเรียนบ้านโคกก่องสหมิตรวิทยาจารย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1.*

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน.(2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.*
กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวาน กราฟฟิก จำกัด.

ทศพร ลิทธิธนชัย. (2552)*การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนอ้อมเหมาประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร :*
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ธัญลักษณ์ ศรีสร้อย. (2555). *การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร :* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

นงค์ศรี ราชมณี. (2553). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร :*
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุธิชล พ่อครวงศ์. (2555). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร :* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Brayboy–Locklear. Jennifer. (2003). “The Motivational Influence Of The School Environment On The Resiliency North Carolina Public School, “Dissertation Abstracts International. 64(04) :1158 – A ; October.